

Stowarzyszenie zwykłe

Trzy osoby wystarczą, by założyć stowarzyszenie zwykłe. Nie muszą tworzyć statutu – ich działania są prowadzone na podstawie regulaminu. Rejestrują się w ewidencji stowarzyszeń zwykłych (w urzędzie). Stowarzyszenie zwykłe nie ma osobowości prawnej jest tzw. "ułamną osobą prawną". Może zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywane. Źródła finansowania to m.in. składki członkowskie czy dotacje ale nie może prowadzić działalności ekonomicznej (odpłatnej albo gospodarczej). Ma też sporo obowiązków.

UWAGA! Od 20 maja 2016 r. obowiązują nowe przepisy dotyczące zakładania i działania stowarzyszeń zwykłych. Opisane poniżej zasady są zgodne z nowymi regulacjami. Jeśli stowarzyszenie zostało założone przed tą datą może dostosować się do nowych przepisów i korzystać z szerszych możliwości działania. Ma na to czas do 20 maja 2018 r. (dwa lata).

WAŻNE - do czasu dostosowania się do nowych przepisów stowarzyszenie zwykłe działa na "starych" zasadach.

Czym jest stowarzyszenie zwykłe?

Działanie stowarzyszeń zwykłych reguluje ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. Założenie stowarzyszenia zwykłego jest prostsze niż utworzenie stowarzyszenia zarejestrowanego w KRS. By je powołać wystarczą już trzy osoby – pełnoletnie, posiadające obywatelstwo polskie i niepozbawione praw publicznych. Osoby prawne takie jak firmy, spółki czy inne organizacje pozarządowe nie mogą być założycielami stowarzyszenia zwykłego; co więcej – nie mogą być również członkami takiej organizacji, ponieważ w stowarzyszeniu zwykłym mogą zrzeszać się jedynie osoby fizyczne. Te zasady nie zostały zmienione w nowelizacji ustawy Prawo o stowarzyszeniach.

Osoby zakładające stowarzyszenie decydują o jego nazwie i celach działalności, określają siedzibę stowarzyszenia i teren jego działania, zasady nabywania i utraty członkostwa, dokonywania zmian w regulaminie i zasady rozwiązania się stowarzyszenia zwykłego. Wybierają także swojego przedstawiciela albo zarząd, który będzie uprawniony do reprezentowania założycieli wobec urzędu. Wszystkie te zasady określają w regulaminie działalności stowarzyszenia, który stanowi najważniejszy dokument stowarzyszenia zwykłego i pełni taką rolę, jak statut w stowarzyszeniu zarejestrowanym. Składają wniosek o rejestrację w ewidencji stowarzyszeń zwykłych.

Jak założyć stowarzyszenie zwykłe? Co powinien zawierać regulamin?

Jak założyć stowarzyszenie zwykłe?

Założyciele czyli co najmniej 3 osoby zbierają się na spotkaniu (zebraniu) i decydują o:

- założeniu stowarzyszenia zwykłego
- przyjęciu regulaminu
- wyborze przedstawiciela albo zarządu

*Dodatkowo jeśli członkowie chcą mają możliwość wyboru **komisji rewizyjnej**. Warunkiem jest określenie zasad jej wyboru oraz kompetencji w regulaminie stowarzyszenia zwykłego.*

Na spotkaniu założyciele podpisują się także na liście członków założycieli. Ma ona zawierać: imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania oraz własnoręczny podpis. Dodatkowo rekomendujemy, by na liście podawany był numer PESEL - trzeba go zgłosić do

urzędu w przypadku wyboru do władz stowarzyszenia zwykłego np. na przedstawiciela albo członka zarządu. Dobrze, by na początku listy było oświadczenie o spełnianiu warunków ustawowych przez poszczególnych członków (osoba fizyczna, niepozbawiona praw publicznych). **Lista założycieli** jest załącznikiem do wniosku o rejestrację stowarzyszenia.

Co powinien zawierać regulamin?

Regulamin stowarzyszenia zwykłego jest podstawowym dokumentem określającym zasady działania stowarzyszenia. Minimalna zawartość regulaminu wynika z art. 40 ust. 2 ustawy Prawo o stowarzyszeniach. Zgodnie z tym regulamin powinien zawierać informacje o:

- nazwie
- celu lub celach i środkach działania
- terenie działania i siedzibie
- sposobie nabycia i utraty członkostwa
- zasadach wyboru przedstawiciela lub zarządu
- zasadach zmiany regulaminu
- zasadach rozwiązania stowarzyszenia zwykłego

Dodatkowo choć nie wynika to wprost z przepisu w regulaminie powinny znaleźć się informacje o możliwych źródłach majątku. Zgodnie z art. 42 ust. 2 i 3 środki na działalność stowarzyszenia zwykłego mogą pochodzić ze **składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z majątku stowarzyszenia, ofiarności publicznej (zbiórek publicznych) oraz z dotacji.**

Jeśli stowarzyszenie zwykle chce powołać zarząd to w regulaminie muszą się znaleźć zapisy o (art. 40 ust. 3):

- trybie wyboru i uzupełniania składu zarządu
- kompetencjach
- warunkach ważności uchwał zarządu
- sposobie reprezentowania w tym w szczególności zaciągania zobowiązań majątkowych

Stowarzyszenie zwykle może także powołać organ kontroli wewnętrznej najczęściej zwany komisją rewizyjną (art. 40 ust. 4) . Wtedy w regulaminie powinny znaleźć się zapisy o trybie wyboru i uzupełniania składu oraz kompetencjach tego organu.

Jakie dokumenty należy złożyć do urzędu?

Stowarzyszenie zwykle rejestruje się w ewidencji stowarzyszeń zwykłych prowadzonej przez starostę powiatu na terenie, którego mieści się siedziba stowarzyszenia zwykłego.

Aby stowarzyszenie zwykle zostało wpisane do ewidencji stowarzyszeń zwykłych, przedstawiciel albo zarząd musi złożyć odpowiednie dokumenty (art. 40 ust. 5):

- wniosek o wpisanie do ewidencji stowarzyszeń zawierający datę jego sporządzenia, nazwę urzędu, do którego jest kierowany (starosty lub urzędu miasta), adres siedziby stowarzyszenia,

- podpis przedstawiciela albo wszystkich członków zarządu. Nie ma wzoru takiego wniosku o wpisanie do ewidencji stowarzyszeń zwykłych. W praktyce część urzędów przygotowuje dodatkowe wytyczne, szablony związane z zakładaniem stowarzyszenia zwykłego.

- regulamin działalności;

- protokół, dokument z zebrania założycielskiego z informacjami o założeniu stowarzyszenia zwykłego, przyjęciu regulaminu działalności, o wyborze przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie albo wyborze zarządu stowarzyszenia zwykłego. W praktyce najlepiej, by decyzje te miały postać uchwał. Jeśli w zebraniu założycielskim bierze udział więcej osób niż minimalna 3 warto rozważyć wybór przewodniczącego i protokolanta, którzy będą podpisywali zarówno protokół jak i załączone do niego uchwały. W przypadku braku wskazania takich osób warto by dokumenty podpisały wszyscy uczestnicy spotkania.

- lista założycieli zawierająca ich imiona i nazwiska, daty i miejsca urodzenia, adresy zamieszkania, własnoręczne podpisy. Dodatkowo rekomendujemy, by na liście podawany był numer PESEL - trzeba go zgłosić do urzędu w przypadku wyboru do władz stowarzyszenia zwykłego np. na przedstawiciela albo członka zarządu. Dobrze, by na początku listy było oświadczenie o spełnianiu warunków ustawowych przez poszczególnych członków (osoba fizyczna, niepozbawiona praw publicznych),

- dane przedstawiciela albo członków zarządu - imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL

- adres siedziby - najprościej, by informacja o adresie siedziby pojawiła się w protokole bądź w uchwale o założeniu stowarzyszenia zwykłego. Niektóre urzędy mogą wymagać odrębnego oświadczenia przedstawiciela albo zarządu o adresie siedziby stowarzyszenia zwykłego.

Dodatkowo jeśli zgodnie z regulaminem stowarzyszenie zwykłe wybiera organ kontroli wewnętrznej to podaje także dane członków tego organu - imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL.

Oplaty

Złożenie wniosku o wpis do ewidencji stowarzyszeń zwykłych oraz sam wpis są bezpłatne.

Opłata może się pojawić za wydanie zaświadczenia potwierdzającego wpis.

Jak przebiega rejestracja stowarzyszenia zwykłego?

Rejestracja stowarzyszenia zwykłego polega na wpisaniu go do ewidencji stowarzyszeń zwykłych prowadzonej w danym starostwie/urzędzie miasta. Zasady wpisu do ewidencji określone zostały w ustawie Prawo o stowarzyszeniach i w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 2 maja 2016 r. w sprawie prowadzenia ewidencji stowarzyszeń zwykłych, jej wzoru oraz szczegółowej treści wpisów.

Starosta po otrzymaniu wszystkich wymaganych dokumentów bada, czy są one poprawne pod względem formalnym czy regulamin jest zgodny z przepisami prawa, oraz czy założyciele spełniają wymogi określone w ustawie Prawo o stowarzyszeniach.

Jeśli starosta nie ma uwag i zastrzeżeń wobec celu powstania stowarzyszenia ani wobec złożonych dokumentów, wpisuje stowarzyszenie zwykłe do ewidencji. Ma na to 7 dni od terminu wpłynięcia dokumentów (art. 40a ust. 2). W razie wątpliwości, braków w dokumentach starosta może wezwać stowarzyszenie (przedstawiciela lub zarząd składający wniosek) o uzupełnienie braków. Stowarzyszenie zwykłe ma 14 dni na zastosowanie się do wezwania. Jeśli tego nie zrobi w określonym terminie wniosek nie będzie rozpatrywany (jest bezskuteczny - art. 40a ust. 3).

Stowarzyszenie (przedstawiciel lub zarząd) dostaje "bezzwłocznie" informację od starosty o wpisie bądź jego braku. Jeśli starosta nie rejestruje stowarzyszenia w ciągu 7 dni (od wpłynięcia wniosku albo jego uzupełnienia) to przedstawiciel lub zarząd ma prawo do zaskarżenia tej decyzji do sądu administracyjnego (skarga na bezczynność - art. 40a ust. 5 i 6).

Starosta może wnieść do sądu wniosek o zakaz założenia stowarzyszenia zwykłego. Sąd może zakazać jeśli jego zdaniem nie spełnia ono warunków określonych w przepisach prawa. (art. 41)

Działalność – co może, a czego nie może zrobić stowarzyszenie zwykłe?

Nowelizacja ustawy Prawo o stowarzyszeniach obowiązująca od 20 maja 2016 r. przyniosła prawdziwą rewolucję związaną z możliwościami działania stowarzyszeń zwykłych znacznie je poszerzając. Stowarzyszenia takie nadal nie mają osobowości prawnej ale mogą zaciągać zobowiązania, nabywać prawa, pozywać i być pozywane (art. 40 ust. 1a).

Stowarzyszenia zwykłe **mogą** korzystać z różnych źródeł finansowania (art. 42 ust. 2 i 3). Są to składki członkowskie, darowizny, spadki, zapisy, dochody z majątku stowarzyszenia, ofiarność publiczna (zbiórki publiczne) oraz z dotacje.

Inne uprawnienia to możliwość uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego a także możliwość przekształcenia stowarzyszenia zwykłego w rejestrowe (to będzie możliwe dopiero od 1 stycznia 2017r.).

*Stowarzyszenia zwykłe nadal **nie może**:*

- powoływać swoich oddziałów terenowych,
- łączyć się w związki stowarzyszeń,
- zrzekać osób prawnych (np. innych stowarzyszeń, firm itp.)
- prowadzić działalności odpłatnej pożytku publicznego,
- prowadzić działalności gospodarczej,

Obowiązki stowarzyszenia zwykłego: NIP, REGON, konto bankowe, księgowość, sprawozdania

Z faktu, że stowarzyszenie zwykłe stanowi prostszą formę stowarzyszenia, która nie wymaga rejestracji w KRS i nie ma osobowości prawnej, nie wynika, iż jest zwolnione z innych obowiązków, którym podlegają pozostałe stowarzyszenia. W odrębnych przepisach prawnych obowiązujących wszystkie organizacje nie istnieje wyłączenie dla stowarzyszeń zwykłych.

Stowarzyszenie zwykłe, podobnie jak organizacja zarejestrowana w KRS, musi uzyskać numery REGON i NIP.

REGON, NIP

Po otrzymaniu informacji o wpisie do ewidencji stowarzyszeń zwykłych, organizacja taka powinna zgłosić się do urzędu statystycznego właściwego ze względu na swoją siedzibę (odpowiedni adres można znaleźć na stronie internetowej GUS www.stat.gov.pl) i wystąpić o nadanie numeru REGON. Aby uzyskać REGON, stowarzyszenie zwykłe wypełnia formularz wniosku RG-OP.

Wniosek RG-OP można pobrać ze strony <http://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/rejestr-regon/formularze-regon-papierowe/> Do tego formularza stowarzyszenie zwykłe powinno załączyć swój regulamin i kopię zaświadczenia o wpisie do ewidencji stowarzyszeń. Przykładowo wypełniony formularz dostępny tutaj: poradnik.ngo.pl/x/1267921

Wniosek można przesłać pocztą. REGON zostanie wydany w ciągu 7 dni od daty otrzymania formularza przez właściwy urząd statystyczny. Jednak osobiste złożenie dokumentów gwarantuje otrzymanie zaświadczenia o numerze REGON od ręki.

Kiedy stowarzyszenie zwykle otrzyma numer REGON, musi jeszcze złożyć wniosek o numer identyfikacji podatkowej (NIP). Obowiązek posiadania numeru NIP przez stowarzyszenia zwykle wynika z obowiązujących przepisów, m. in. z ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, która wskazuje, że również jednostki niemające osobowości prawnej, tak jak stowarzyszenia zwykle, są zobowiązane posiadać numer NIP.

Zdobycie numeru identyfikacji podatkowej to ostatni krok, który trzeba wykonać, by stowarzyszenie zwykle mogło podjąć działalność w pełni zgodną z prawem.

O numer NIP stowarzyszenie zwykle występuje do właściwego ze względu na swoją siedzibę urzędu skarbowego, wypełniając druk zgłoszenia NIP-2. W niektórych urzędach skarbowych wymagane są dodatkowe załączniki, np. zaświadczenie o nadaniu numeru REGON, wyciąg z ewidencji stowarzyszeń, umowa na użytkowanie lokalu, regulamin działalności. W związku z okresowymi zmianami przepisów praktyka w tym względzie bywa różna, warto więc przed złożeniem wniosku uzyskać informację bezpośrednio w swoim urzędzie skarbowym.

Konto bankowe

Przepisy nie regulują kwestii, czy stowarzyszenie zwykle ma obowiązek posiadać konto bankowe. Większość urzędów nie wymaga podania numeru konta od stowarzyszenia zwykłego. Trzeba jednak pamiętać, iż rachunek w banku może okazać się niekiedy niezbędny w celu opłacenia faktur za usługi wynajętych firm, a tym bardziej przekazania zaliczek na poczet podatku dochodowego i ewentualnych składek ZUS od wynagrodzeń osób wynajętych do prac okresowych. Członkowie stowarzyszenia muszą więc sami zdecydować, czy konto jest im niezbędne do prowadzenia działalności. Taka decyzja wiąże się na ogół z kosztami. Co prawda, coraz więcej banków oferuje promocyjne warunki dla firm, ale nie są już tak otwarte wobec organizacji społecznych. Pozostaje wówczas założyć zwykle, płatne konto firmowe, co dla organizacji utrzymującej się wyłącznie ze składek członkowskich może stanowić niebagatelny dodatkowy koszt.

Księgowość i obowiązki sprawozdawcze

Z faktu, iż stowarzyszenia zwykle pieniądze na działalność uzyskują jedynie ze składek członkowskich, wydawać by się mogło, że nie są zobowiązane do prowadzenia ksiąg rachunkowych. Tymczasem jest zupełnie odwrotnie. Z ustawy o rachunkowości wynika, że organizacje niemające osobowości prawnej także podlegają zasadom rachunkowości.

Stowarzyszenie zwykle obowiązują więc te same wymogi w zakresie sprawozdawczości co stowarzyszenie zarejestrowane w KRS. Oznacza to, że stowarzyszenia zwykle muszą prowadzić bieżącą księgowość, a także sporządzać roczne sprawozdanie finansowe ze swojej działalności i składać je do właściwego urzędu skarbowego wraz z roczną deklaracją CIT-8.